

Oedelem

“Oedelem, zo’n leuke geschiedenis. Dat is net wat voor het Verhalenfestival”, mailde Liesbeth Rijk me. Of ik het maar wilde insturen. Ze heeft gelijk, inderdaad, zo’n mooi verhaal, dat verzin je niet!

Over hoe dat plaatsje onder aan de dijk in de Prins Hendrikpolder, waar nu Cees Vermuë met Brenda woont, aan z’n naam kwam. Het was na een storm in 1915 of 1916, toen de pannen van het dak waren gewaaid. Het dak bestond geheel uit rode pannen, maar die waren ten tijde van de Eerste Wereldoorlog schaars. Het tekort moest met blauwe worden aangevuld. De familie Vermuë woonde er toen nog niet, die kwam pas na de Watersnoodramp in 1953 vanuit Zeeland naar Texel. Het was Nanning Duinker die er toen boerde. Hij had schapen, melkkoeien, graan en aardappelen. Melk en aardappels ventte hij met paard en wagen uit, met name aan hotels. De melk deed toen een cent de liter. Duinker maaide ook zeegras. Dat was in de tijd van de Zuiderzee een hele bedrijfstak, het werd onder meer gebruikt als isolatie en vulling voor matrassen.

Duinker had in de Eerste Wereldoorlog hulp van gedeserteerde Belgen, die in Nederland te werk waren gesteld. Onder andere van Edmond Vincke, die in het Belgische Oedelem een boerderijtje had met een paar koeien, en Leon van den Hullenbosch. Ze hielpen bij de oogst, kwamen in het voorjaar en vertrokken met de herfst.

Ze waren er toen na die storm de pannen terug op het dak moesten. Het tekort moest met blauwe worden aangevuld. Toen kwamen ze op het idee om dat te doen met de letters van het plaatsje waar de twee Belgen vandaan kwamen: Oedelem. Die naam is later ook met grof Belgisch cement op gevel van het huis aangebracht. Ik denk dat het er nog staat.

En dan dat andere opmerkelijke verhaal, over het ballonnetje. Dat door Vlaams jongetje vanuit Oedelem, zo’n 225 kilometer ten zuiden van de Prins, was opgelaten. En, wáár kwam het terecht - of all places - inderdaad: bij Oedelem. Job Vermuë vertelde hoe hij op een zondagmorgen in 1966 na het melken even zat uit te blazen op de dijk. “Toen zag ik in de heining een ballonnetje hangen. Toen ik beter keek, zag ik dat er een kaartje aan zat.” Er groeide een soort zusterband uit tussen Texel en Oedelem, de burgemeester van Oedelem is later nog eens langs geweest en de landbouwschool uit Oedelem kwam jaren nadien nog naar het eiland.

Als jochie kwam ik geregeld bij de familie Vermuë over de vloer. Ze woonden weliswaar meer dan een kilometer verder, in De Prins was je dan toch burens. Lotgenoten ook. Zij waren “immigranten”, gekomen uit Zeeland, mijn ouders waren met hun gezin vanuit het Westfriese Lutjebroek naar de PH-polder gekomen. Beiden rooms, dus naar dezelfde kerk. Ook dat scheidt een band. Ik weet als jochie nog dat we op zondagmorgen met de auto naar de kerk in Oudeschild gingen. Wij met z’n allen in de Daf, de familie Vermuë ik meen in een grote Ford Taunus of zo. Bij ons was pa de chauffeur, Job zat bij hun aan het stuur. In mijn

herinnering was het een wedstrijd wie er het eerst was, ik zie Co nog achterin triomfantelijk de overwinning vieren. De realiteit was dat mijn vader bepaald geen Verstappen was, dus die wedstrijdje zullen zich wel in mijn verbeelding hebben afgespeeld. Wij, met een gezin met zeven kinderen, bezetten in de kerk zo ongeveer een hele bank. Maar ach, wat duurde zo'n mis toch lang.

De Vermuës hielden van gezelligheid, mijn ouders ook. Job dronk graag een borreltje, mijn vader spuugde niet in een jonkie. Ze kwamen op elkaars verjaardag en gingen bij elkaar te klaverjassen. En mijn broer en ik logeerden er wel. Toen ik nog een baby was schijnen José en Margaret nog op me te hebben gepast. Op zaterdagmiddag was het feest, dan mochten we in de tobbe. Het deerde niet dat het sop al een paar keer was gebruikt. Het was veel leuker dan thuis, eens in de week in dat lavet was mij nog te vaak. We aten er ook. Bij een ander was het sowieso lekkerder, maar Annie kon écht lekker koken. Alleen op de vermicelli in de soep had mijn broer Theo wat aan te merken. "Drijft er bij jullie ook van die rotzooi in de soep", mopperde hij tegen Co. Zijn broer Kees hielp bij ons 's zomers in de bollen. Mijn vader liep vóór de rooimachine, wij als jochies stonden aan de zeef, Kees buffelde de zware kisten achter de machine vandaan.

De Vermuës hadden het in het begin bepaald niet makkelijk op Oedelem. "Als je kon schreeuwen van armoë, dan konden ze mij in Madrid wel horen", vertelde Job mij ooit. Toen hij met Annie in 1953 de boot naar Texel nam, vroeg een TESO-matroos: "Ben jij die nieuwe boer die op Oedelem komt? Je had beter je geld meteen in het Marsdiep kunnen donderen." De boerderij had geen beste naam. Tot de komst van Vermuë wisselde in de veertiger jaren de ene boer de andere af. De grond was onvruchtbaar, tijdens droogte kon je het land zien glimmen van het zout, zeiden ze vroeger. Dat er zeeakraal en zeeaster groeide, zei wel genoeg. "Toen we begonnen, zaten we echt in het verdomhoekje", zei Job. Maar de Zeeuw zag ook dat van het land van de buren wél goede oogsten werden gehaald. Het moest dus een kwestie van verwaarlozing zijn. De Vermuës verzetten bergen werk om het land weer vruchtbaar te krijgen. Maar het lot was hen niet gunstig gezind. Op een ochtend in juni 1956, Job had net een perceel bieten geschoffeld en de plantjes stonden er groen en fris bij, stak er een voorjaarsstorm op. Met vernietigende uitwerking. Mijn vader had zijn huis niet voor niks Stuufzand genoemd. Het land ging aan de haal, toen Job 's middags terugkwam dreven de bietenplantjes in de tocht. De oogst was verloren. De bruine bonen die Job op de verstoven akker zaaide en die hoopvol ontkiemden, ondergingen in augustus hetzelfde lot. Alleen de nerven stonden nog overeind. Tot overmaat van ramp schoot het Job dat najaar in zijn rug. Met de resterende bietenoogst nog op het veld, moest Job van de dokter zes weken het bed houden. Maar hulp kwam uit onverwachte hoek. Boeren uit de Prins staken de koppen bij elkaar en rooiden gezamenlijk de bieten van Job. Een sterk staaltje saamhorigheid.

Na dat rampjaar kenterde het tij. De ruilverkaveling kwam, waardoor het land verbeterde. Er kwam elektriciteit, stromend water en noem maar op. "Toen gingen we koekhappend heen", vertelde Job.

Zoon Kees erfde zijn boerenbloed, Co had niet zoveel met de boerderij, zijn hart ligt in de horeca. Niet aan de kant van de bar waar ik zelf graag vertoef, Co verdient al decennia lang zijn brood in de Twaalf Balcken. Maar met werken had die kroeg volgens Job allemaal niet zóveel te maken. Ik hoor Co nog vertellen hoe Job zijn jongste zoon 's morgens in alle vroegte uit zijn bed trommelde om de koeien te melken. "Maar pa, ik heb tot diep in de nacht gewerkt." "Dát", zou Job hebben gezegd, "dat is toch geen werken, dat is gewoon leuk."

Bijzondere anekdotes over een familie met wie we een bijzondere band hadden. Job en mijn vader, verschillend als ze waren, bleven maten. Ook toen het eind naderde. Toen dat voor Job niet ver meer weg was, haalde ik mijn vader op uit zijn kamertje in de Gollards en ging bij Job en Annie langs. Een definitief afscheid. Ik zal nooit vergeten hoe die twee oude vrienden elkaar beet pakten.

Gerard Timmerman